

Фінанси Понці та МММ в Україні

Олександр Савченко «Дзеркало тижня. Україна» №21, 08 червня 2012, 20:40

Фото tsn.ua

Шахраї та зlodії існували завжди, але їхні кількість та активність зростають під час криз. Ця теза ще більш справедлива стосовно фінансових шахраїв, яких зараз в Україні чи не більшість. Вони цинічно користуються фінансовою безграмотністю наших людей, кричущими вадами системи регулювання фінансових ринків, залученням у фінансові шахрайські сфери дрібних чиновників і безкарно спустошують кишені українців. Давно настав час навести тут порядок або хоча б почати його наводити (див. [DT.UA №12 від 30 березня 2012 року](#)).

Так сталося, що на початку 90-х років мені довелося працювати в провідних фінансових центрах Європи і світу. І, можливо, тому тоді до мене часто зверталися навіть президенти і прем'єр-міністри України (скажемо прямо, далеко не дурні люди) з проханням допомогти оцінити пропозиції фінансових пройдисвітів і шахраїв щодо фантастично вигідних грошових (фінансових) схем для України. Особливо мені запам'яталася перша зустріч із групою «глобальних фінансових інвесторів зі Сходу», які в 1991 році пропонували Україні 5 млрд. дол. на 10 років під 1% річних. На прохання тодішнього прем'єр-міністра я зустрівся з ними, хоча апіорі знав, що це — дрібні міжнародні шахраї, але було цікаво дізнатися, на чому вони хотіли заробити. У результаті розмови стало зрозуміло, що їхній заробіток — на... витратах на відрядження. Одержавши, наприклад, лист прем'єр-міністра якоїсь країни, що розвивається, про готовність взяти кредит під 1%, вони потім просять оплатити їм усього лише переліт у першому чи бізнес-класі, дорогий готель і добові. Натомість обіцяють диво, тобто витрати (ризики) і результати (доходи) — непорівнянні! У тому конкретному випадку за 30 тис. дол. витрат на відрядження країна мала одержати 5 млрд. дол. усього під 1% річних. Коли я запитав: «А яка ваша вигода?», вони знітилися, а потім намагалися вдавати із себе філантропів... Зателефонувавши прем'єр-міністру, я повідомив, що, на мою думку, це дрібні фінансові шахраї, заробіток яких — витрати на відрядження з надією, що на вашому листі вони потім з якогось банку додатково знімуть ще трохи грошень на поїздку.

Наведу типові прийоми фінансових шахраїв, з допомогою яких вони видурюють гроші як у прем'єр-міністрів, так і в простих громадян.

Вам пропонують «диво» — невиправдано високий дохід за місяць, два, три... нехай навіть рік!

У вас культурно і неагресивно просять гроші, причому негайно (завтра буде пізно).

У розмові з вами вживається велика кількість наукоподібних термінів, з потоку яких ви розумієте тільки два: ваш дохід (який ви одержуєте дуже швидко) і ваш внесок (який ви повинні зробити прямо зараз — завтра буде пізно).

Як правило, фінансові шахраї багато усміхаються, розповідають казки і мають вигляд демагогів.

У розмові вони дають вам зрозуміти, що в них ніякого заробітку немає, усе йде на витрати, і що вони взагалі ідеалісти та альтруїсти, хоча сидять у дорогих офісах.

Якщо з п'яти характеристик поведінки фінансових шахраїв у вашого візаві виявляються три і більше — будьте пильними!

До речі, закінчу спогади про тих «інвесторів» зі Сходу. Через кілька днів після розмови з ними я летів у Токіо. В одному ряду зі мною побачив знайомих «інвесторів», які нишком запихали чашки, ножі, виделки та інший посуд собі в сумки, але були викриті стюардом і з ганьбою мусили повернути украдені речі...

Перед тим як перейти до феномену МММ в Україні, звернімося до джерел побудови фінансових пірамід. Початок такої побудови пов'язаний з іменем Карла Понці, який на початку 1920-х років управляв компанією з надання кредитів жителям передмістя Бостона, США. Понці обіцяв своїм вкладникам 30% щомісяця. Протягом трьох місяців він виконував свої зобов'язання, але на четвертий сума залучених коштів виявилася меншою, ніж виплати за відсотками. У результаті він був заарештований і помер у злиднях.

На сьогодні поняття «Понці-фінанси» є загальноприйнятим для позначення фінансових пірамід. Позичальники можуть виконати свої зобов'язання за високими відсотковими платежами, тільки одержавши новий кредит.

Оскільки в багатьох випадках відсоткова ставка досить висока (близько 30—40% на місяць), для підтримання платоспроможності потрібні дедалі нові і нові кошти, які найчастіше залучаються вже за вищою відсотковою ставкою. Спочатку багато вкладників бувають настільки задоволені високими відсотковими доходами, що погоджуються на приєднання відсотків до основної суми боргу. Вважається, що вони «заробляють відсотки на відсотках». Та оскільки деякі вкладники одержують свої відсоткові доходи готівкою, така схема може працювати тільки доти, доки обсяг коштів, які знімаються з рахунків, менший, ніж їх приплив. Так описують метод Понці Ч.Кіндлбергер і Р.Алібер.

Тут важливо зазначити три моменти. Перший — організатор схеми заздалегідь знає, що це піраміда, яка працює за рахунок маніпуляції свідомістю, фінансової безграмотності, а іноді жадібності і завдяки фактичному сприянню організатору її учасниками.

Другий момент — це шахрайство, тобто кримінальний злочин з метою захоплення чужого майна.

Третій — наявність таких схем дискредитує правильні фінансові компанії, які виконують громадсько-корисну функцію із залучення капіталу в реальний сектор економіки та одержання нехай іноді невеликого, але стабільного доходу для простих інвесторів. Такі схеми і компанії, які їх застосовують, не лише руйнують бюджет українців, фондовий ринок, а й деморалізують суспільство.

У США найменший натяк на «фінанси Понці» (МММ — для країн колишнього СРСР) викликає перевірки підозрілих компаній не тільки регулюючими органами, а й ФБР. Причому перевіряються не тільки інвестиційні банки, а також створені ними фонди, їхні аудитори (без «своїх» аудиторів такі схеми неможливо реалізувати). Схеми закриваються, винні караються, організатори потрапляють до в'язниці. Усім відомого Медоффа з його пірамідою Понці у 2009 році засудили до 150 років тюремного ув'язнення. Нещодавно за таку саму схему одержав строк і сер Алан Стенфорд, якого обвинуватили в шахрайстві на суму 8 млрд. дол.!

На відміну від США, МММ і не тільки МММ продовжують грабувати українців. Проблема поглиблюється тим, що згідно з гіпотезою Мінські (видатного економіста) у період уповільнення

економічного зростання деякі з фінансових компаній, що належать до групи захищених фінансів (компанії, що заробляють на виплату як відсотків, так і капіталу), переходять у групу спекулятивних фінансів (компанії, які заробляють тільки на виплату відсотків). У свою чергу, деякі компанії з цієї групи опиняються в групі Понці.

На мою думку, після кризи 2008 року гіпотезу Мінські вже можна вважати доведеною, вона перетворилася на закон Мінські. У свою чергу, запропоную власну гіпотезу: перехід компаній з групи спекулятивних фінансів у групу фінансів Понці залежить від моральних якостей організаторів фінансових компаній. Фінансисти без моралі дуже швидко перетворюються на шахраїв і злодіїв, а ті, у кого є мораль, віддають перевагу швидкому і чесному банкрутству.

Серед фінансових компаній України, за моїми оцінками, нині близько половини так чи інакше входять у групу фінансів Понці. І якщо не поставити бар'єр на їхньому шляху, то за великою кількістю збиткових публічних фондів, якими вони «управляють» (якщо сказати правду, то вони їх грабують), за законом жанру, має з'явитися ще більша кількість збиткових публічних фондів. За рахунок цих нових фондів частково виплачуватимуться хоча б крихти тим, кого вже обікрали.

До речі, це дуже хороший критерій належності фінансових компаній до піраміди Понці. Якщо така компанія закриває свої старі публічні фонди з мінусом (тобто інвестори не заробили, а втратили гроші) і при цьому відкриває нові публічні фонди, — будьте обережні, вас втягнуть у побудову фінансової піраміди. **ZN.UA**